

**Avaluació i Intervenció en Malalties Cròniques,
Discapacitat i Envel·liment**

Codi: 43421
Crèdits: 9

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4314949 Psicologia General Sanitària	OB	1	2

Professor de contacte

Nom: Joaquín Timoteo Limonero García

Correu electrònic: Joaquin.Limonero@uab.cat

Equip docent

F. Xavier Borràs Hernández

Francesc Cuxart Fina

Jordi Fernández Castro

Antoni Font Guiteras

Jenny Moix Queralto

Mercè Jodar Vicente

Joan Deus Yela

Andrés Chamarro Lúsar

Josep Devi Bastida

Sergi Arenas i Guarch

Susana Donada Colomer

Maria Olivella Quintana

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisits

No hi ha prerequisits, però es pressuposen els coneixements i les habilitats adquirides al llarg dels mòduls precedents.

Es molt important un coneixement mínim d'anglès a nivell de lectura per a poder comprendre les lectures recomanades que proposen els professors.

Objectius

Un cop finalitzat el mòdul l'estudiant hauria de ser capaç de:

- Fer una anàlisi biopsicosocial de la cronicitat, l'envel·liment, i la discapacitat
- Conèixer els diferents instruments i mètodes d'avaluació psicològics específics de la cronicitat, la discapacitat i l'envel·liment .
- Saber realitzar una diagnòstic psicològic específic en la cronicitat, la discapacitat i l'envel·liment .

- Conèixer les intervencions psicològiques, neurocognitives i conductuales que es poden aplicar en la cronicitat, la discapacitat i l'envelliment en diferents contextos (individual, familiar, educatiu i social)
- Saber aplicar les intervencions psicològiques, neurocognitives i conductuals en la cronicitat, l'envelliment, i la discapacitat.
- Analitzar críticament els diferents resultats obtinguts tant en l'avaluació com en la intervenció i si s'escau saber derivar a un especialista o servei específic.

Competències

- Analitzar críticament i utilitzar les fonts d'informació clínica.
- Aplicar els fonaments de la bioètica i el mètode de deliberació a la pràctica professional, ajustant el propi exercici com a professional sanitari al que disposa la Llei 44/2003, de 21 de novembre, d'ordenació de les professions sanitàries.
- Conèixer el marc d'actuació del psicòleg general sanitari i saber derivar al professional especialista corresponent.
- Conèixer en profunditat els diferents models d'avaluació i intervenció en el camp de la psicologia general sanitària, així com les tècniques i els procediments que se'n deriven, per abordar els trastorns del comportament i els factors psicològics associats amb els problemes de salut.
- Conèixer en profunditat els factors psicosocials associats als problemes de salut i malaltia.
- Conèixer en profunditat la naturalesa psicològica dels trastorns del comportament humà.
- Dissenyar, desenvolupar i, si escau, supervisar i avaluar plans i programes d'intervenció psicològica, en funció de l'avaluació psicològica i de les variables individuals i socials concurrents en cada cas.
- Formular hipòtesis de treball en recerca i recollir i valorar de manera crítica la informació per resoldre problemes aplicant el mètode científic.
- Mostrar habilitats de comunicació interpersonal i de gestió de les emocions adequades per interaccionar de manera efectiva amb els pacients, els familiars i els cuidadors en els processos d'identificació del problema, avaluació, comunicació del diagnòstic i intervenció i seguiment psicològics.
- Planificar, realitzar i, si escau, supervisar el procés d'avaluació psicològica del comportament humà i dels factors psicològics associats amb els problemes de salut per establir-ne l'avaluació.
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Saber comunicar i comunicar-se amb altres professionals, i dominar les habilitats necessàries per treballar en equip i en grups multidisciplinaris.
- Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.

Resultats d'aprenentatge

1. Comunicar-se amb altres professionals sanitaris implicats en l'abordatge de la cronicitat, la discapacitat i l'envelliment.
2. Conèixer el circuit assistencial, tant sanitari com d'educació, per a totes les etapes del cicle vital i per als diferents problemes associats de les persones amb problemes crònics, discapacitat i envelliment.
3. Conèixer i analitzar críticament els diferents mètodes, instruments i estratègies d'avaluació en la cronicitat, la discapacitat i l'envelliment.
4. Conèixer i analitzar críticament les diferents tècniques i procediments d'intervenció per afrontar els problemes crònics, de discapacitat i vinculats a l'envelliment.
5. Discriminar quins mètodes i dissenys de recerca són més apropiats per donar resposta a una hipòtesi en els àmbits de la cronicitat, la discapacitat i l'envelliment.
6. Familiaritzar-se amb els principals conceptes psicosocials clau que afecten les condicions cròniques més rellevants.
7. Fer servir els recursos comunicatius en els diferents processos i actuacions, adequant-se a les competències i les característiques de les persones i als diferents contextos socials i culturals en el context d'actuació laboral del professional sanitari.
8. Formular adequadament preguntes, objectius i hipòtesis de recerca per resoldre problemes en els àmbits de la cronicitat, la discapacitat i l'envelliment.

9. Identificar actuacions professionals èticament inapropiades en la cronicitat, la discapacitat i l'envelliment.
10. Identificar aquells casos que requereixen derivació o actuació interdisciplinària.
11. Identificar i analitzar críticament la documentació clínica rellevant per exercir l'activitat professional en els àmbits de la cronicitat, la discapacitat i l'envelliment.
12. Identificar i analitzar l'impacte sobre l'entorn psicosocial en la cronicitat, la discapacitat i l'envelliment.
13. Identificar les principals variables biopsicosocials que afecten el desenvolupament, evolució i lafrontament de la cronicitat, la discapacitat i l'envelliment.
14. Proposar programes d'intervenció psicològica eficaços que prevegin factors psicosocials associats a un problema de salut relacionat amb la cronicitat, la discapacitat i l'envelliment.
15. Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
16. Recollir i analitzar la informació de manera coherent amb els objectius i hipòtesis de la recerca, i interpretar adequadament els resultats obtinguts, reconeixent-ne l'impacte en les persones i les comunitats, en els àmbits de la cronicitat, la discapacitat i l'envelliment.
17. Seleccionar els procediments, les tècniques i els instruments més adequats per avaluar el comportament i els factors psicològics més rellevants associats a la cronicitat, la discapacitat i l'envelliment.
18. Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
19. Valorar críticament programes d'intervenció psicològica en l'àmbit de la cronicitat, la discapacitat i l'envelliment, proposant pautes de millora.

Continguts

Aquesta assignatura s'estructura en el següents continguts:

1. Anàlisi biopsicosocial de la cronicitat, l'envelliment, i la discapacitat. Impacte en la qualitat de vida al llarg del cicle vital en la persona i en l'entorn

L'impacte dels factors culturals i socials en la cronicitat, l'envelliment, i la discapacitat. Marcs conceptuals.

Situacions crítiques associades a l'envelliment i dinàmiques familiars.

La discapacitat (sensorial, cognitiva i motora) i les seves implicacions. Aspectes comuns i diferencials. Diferents enfocps psicològics.

La prevenció i l'atenció primerenca en la discapacitat.

El procés d'envellir.

2. Avaluació i intervenció psicològica en la cronicitat, la discapacitat i l'envelliment en diferents contextos (individual, familiar, educatiu i social): Models i pràctica basada en l'evidència.

Cures de llarga durada i atenció centrada en la persona. Intervencions amb cuidadors familiars i amb professionals, i prevenció del maltractament.

L'orientació i el suport a les famílies.

La inclusió social de les discapacitats: Barreres psico-socio-comunicatives.

Recursos tècnics i estratègies psicoeducatives generals i específiques en els diferents contextos. Recursos associatius.

Envelliment, vincles, solitud i dols. Àmbits d'intervenció i recursos i suport social.

Circuits assistencials públics d'atenció sanitària, educativa i social de la cronicitat, la discapacitat i l'envelliment.

Atenció psicogeriàtrica a l'ancià amb alteracions psicopatològiques: serveis psicogeriàtrics, atenció al cuidador, aspectes ètics en l'atenció a l'ancià, aspectes legals (competència i incapacitació), atenció a la incapacitat, institucionalització, alternatives a la institucionalització.

3. Avaluació i Intervenció neurocognitiva i conductual

Intervenció neurocognitiva i conductual en l'envelliment i en les demències

Intervenció neurocognitiva i conductual en els trastorns del desenvolupament en la discapacitat

Tècniques de tractament psicològic en atenció primerenca per a les persones amb discapacitat intel·lectual i les seves famílies

4. Avaluació i intervenció psicològica:

Avaluació i intervenció psicològica en la psicopatologia associada a l'envelliment i la discapacitat

Consideracions relacionades amb l'avaluació psicopatològica de les persones grans. Dèficits cognitius i funcionals en l'envelliment normal.

Instruments psicomètrics d'avaluació (psicopatològica, cognitiva, funcional).

Trastorns psicosomàtics i funcionals; Trastorns d'ansietat; Trastorns afectius; Trastorns del son.

Altres trastorns mentals: psicosi d'inici tardà, abús d'alcohol, abús de substàncies psicoactives, disfunció sexual, trastorns psiquiàtrics relacionats amb una malaltia mèdica, trastorns de la personalitat.

Avaluació i intervenció psicològica en malalties cròniques:

Estrès i adaptació. Conceptualització, objectiu intervenció i tècniques d'intervenció.

Aplicacions del Mindfulness en Psicologia de la Salut.

Dolor. Fibromialgia.

Psicooncologia. Camps d'intervenció i tipus d'intervenció

Malaltia al final de vida. Cures Pal·liatives. Intervenció psicològica

Metodologia

Aquesta assignatura es desenvoluparà a través de **classes magistrals i classes pràctiques basades en l'Aprenentatge Basat en Problemes (ABP)** amb suport de TICs a on es pretén generar una dinàmica activa de treball amb els alumnes.

Cadascun dels àmbits d'aquesta assignatura serà impartit per diferents professors especialistes en la matèria de forma coordinada.

Cada professor proporcionarà els recursos necessaris i assignarà diferents tasques a realitzar pels alumnes, on es valorarà la reflexió crítica i la participació activa de l'alumne, posant en comú les tasques realitzades.

Les activitats que es duran a terme i que guiaran a l'estudiant per tal d'assolir els diferents objectius d'aprenentatge són de tres tipus: dirigides, supervisades i autònomes.

Activitat dirigida:

Les sessions de docència dirigida es postaran a terme en dos tipus de grups:

- **grups 1/1: Classes magistrals** amb o sense suport multimèdia amb debats i discussions grupals.

- **grups 1/4: Classes en grups partits**, a on es divideix el grup en quatre, per tal de poder treballar en grups reduïts sota el principi d'aprenentatge basat en problemes (ABP) que permetrà a l'estudiant autoavaluar el seu aprenentatge i adquirir les habilitats, competències i actituds proposades en el programa.

Els objectius d'aprenentatge de les classes pràctiques en grup reduït es basaran en la resolució de **dos casos pràctics**. Aquestes activitats seguiran l'enfocament docent de **l'Aprenentatge Basat en Problemes (ABP)** i es portaran a terme a partir d'un grup de treball. Hi haurà 9 sessions de 2 hores de duració de docència presencial. En aquest curs s'ha dissenyat **dos casos d'ABP** (4 i 5 sessions cadascun d'ells). En les sessions de docència presencial (treball dins de l'aula), el professor tutoritzarà el treball portat a terme pel grup de treball, proporcionant les orientacions necessàries per a la realització de les diferents activitats que comportin la resolució dels casos, oferint pautes per desenvolupar el treball i assessorant sobre el procés d'aprenentatge. **Les sessions no presencials** (treball fora de l'aula) tenen com a objectiu el desenvolupament del **treball autònom** dels grups de treball. Els alumnes elaboraran **actes de les sessions de treball** de classe, hauran de **presentar i defensar oralment** cada cas d'ABP presentat i hauran de lliurar un **mapa conceptual** de cadascun d'ells.

Activitat supervisada

Es duran a terme a través de tutories presencials (horaris de d'atenció del professor) o mitjançant l'aula moodle.

Activitat autònoma:

El desenvolupament de les diferents tasques dirigides i supervisades va acompanyat per part de l'estudiant d'una activitat autònoma de treball al llarg de tot el semestre que és fonamental en l'assoliment dels diferents resultats d'aprenentatge.

Aquesta activitat autònoma està estructurada en la **lectura selectiva i comprensiva de textos (material obligatori i avaluable, i material secundari -no avaluable-)**, tant de fonts primàries com secundàries; **elaboració del treball** (elaboració i presentació de l'estudi de cas a través de la metodologia ABP que inclou l'elaboració del treball escrit i la presentació del mateix (power point) i **estudi** (confrontació del materials proporcionats a les classes magistrals -conferències- amb manuals de la matèria, així com elaboració de resums, esquemes, mapes conceptuals, etc.)

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Aprenentatge basat en problemes	18	0,72	1, 3, 4, 8, 14, 17
Classes magistral	36	1,44	2, 3, 4, 6, 15, 18
Tipus: Supervisades			
Tutories	11	0,44	6, 7, 12, 15, 18
Tipus: Autònomes			
Elaboració del projecte del cas (ABP)	66	2,64	4, 8, 11, 13, 14, 17
Estudi personal	40	1,6	7, 13, 15
Recerca bibliogràfica i lectura comprensiva	30	1,2	15, 18

Avaluació

Aquesta assignatura s'avalua a través de quatre **evidències d'aprenentatge**:

Codi Evidència	Denominació	Pes	Format (oral, escrit o ambdós)	Autoria (individual, col·lectiva o ambdues)	Via (presencial, virtual o ambdues)
EV1	Evidència 1. Prova escrita	40%	escrit	individual	presencial
EV2	Evidència 2. Defensa oral de treballs i informes dels casos d'ABP	30%	oral	ambdues	presencial
EV3	Evidència 3. Informe escrit dels diferents casos d'ABP (Mapa conceptual)	20%	escrit	ambdues	virtual
Ev4	Evidència 4: Participació activa en activitats programades	10%	ambdós	ambdues	presencial

Definició

Alumne/a avaluable	Un/a estudiant que hagi lliurat evidències d'aprenentatge amb un pes igual o superior a 4 punts (40%) constarà com a " avaluable ".
Assignatura superada	Es considerarà que un estudiant ha superat l'assignatura (aprovat) si en el conjunt de les 4 evidències obté una puntuació $\geq$ a 5 , i en l'evidència 1 ha tret com a mínim una puntuació de 2 sobre 5. <u>L'estudiant que NO presenti totes les evidències no superarà l'assignatura, malgrat que en el còmput global la nota sigui igual o superior a 5</u>
Sistema de reavaluació	La prova de reavaluació només la podran fer aquells estudiants que tinguin una qualificació final d'avaluació continuada $\geq$ 4 punts, però inferior a 5 . Aquesta prova de reavaluació consistirà en 10 preguntes escrites corresponents a l'evidència 1. No es pot optar a la reavaluació de les evidències 2,3 i 4. La nota de la reavaluació (un cop superada la prova) serà sempre un 5 . En cap cas aquesta prova serveix per pujar la nota si l'evidència està superada.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
EV1: Prova escrita individual	40%	2	0,08	2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 12, 13, 14, 17, 18, 19
EV2: Defensa oral de treballs i informes (ABP)	30%	2	0,08	1, 7, 8, 10, 11, 14, 15, 17, 18
EV3: Informe escrit del projecte APB (Presentación Power Point, Mapa conceptual i actes)	20%	2	0,08	3, 4, 8, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 19
EV4: Participació activa en activitats programades	10%	18	0,72	5, 8, 12, 14, 15, 18

Bibliografia

Al ser un matèria de contingut tant divers, els diferents professors aniran proporcionant bibliografia específica i seleccionada per a cadascun dels diferents àmbits i temes tractats en aquesta assignatura. Algunes d'aquestes lectures seràn de caràcter obligatori, i per tant, avaluables en la prova escrita (Evidència 1).